

KRÁTKA SLOVENSKÁ VERZIA TESTU KOMUNIKAČNÉHO SPRÁVANIA

SHORT VERSION OF THE SLOVAK COMMUNICATIVE DEVELOPMENTAL INVENTORY

Súhrn

Príspevok prináša teoretické poznatky o rodičovskom hodnotení komunikačných schopností detí v ranom veku prostredníctvom dotazníkov MacArthur CDI a ich skrátených verzií vo svete. Opisuje proces vzniku a výberu položiek do slovenskej krátkej verzie testu komunikačného správania (TEKOS) pre deti vo veku 17 – 36 mesiacov. Hlavným cieľom štúdie je následne overenie validity tejto vzniknutej skrátenej verzie hodnotiaceho nástroja TEKOS II a porovnanie výkonov detí z hľadiska pohlavia. Výsledky dát zozbieraných na pilotnej vzorke 81 slovensky hovoriacich detí potvrdzujú, že krátka slovenská verzia nástroja TEKOS II signifikantne koreluje s jej dlhou verziou a je možné ju v budúcnosti využiť pre veľmi rýchly skrining rizika v oblasti vývinu reči logopédmi, ale aj inými odborníkmi.

Summary

The paper presents theoretical knowledge about the parental assessment of children's communication skills at an early age through MacArthur CDI questionnaires and their abbreviated versions in the world. It describes the creation and selection of items for the Slovak short version of the test of communication behaviour (TEKOS) for children aged 17 – 36 months. The main goal of the study is to subsequently verify the validity of this shortened version of the TEKOS evaluation tool and to compare the performance of children in terms of gender. The data collected on a pilot sample of 81 Slovak-speaking children confirms that the short Slovak version is significantly correlated with its extended version and can be used in the future by different professionals for a quick screening.

Svetlana Kapalková^{1,2}, Ivana Kaletová²

¹ Katedra logopédie, Pedagogická fakulta
Univerzity Komenského, Bratislava

² SCŠPP Inštitút detskej reči,
Železničarska 13, Bratislava

Kľúčové slová: raný vek, rodičovské hodnotenie komunikačných schopností, CDI, TEKOS II, skrátené verzie

Keywords: early age, parental assessment of communication skills, CDI, TEKOS II, abbreviated versions

Úvod

Problematika logopedickej intervencie detí v ranom veku je prioritou nielen vo svete, ale aj na Slovensku. Včasný zachytenie rizikových detí totiž umožňuje skoršiu a efektívnejšiu terapiu, ktorá smeruje k lepšej prognóze a kompenzácii deficitov detí (Kapalková a kol., 2010). V oblasti raného záchytu rizikových detí do tretieho roka na Slovensku existujú viaceré skriningové dotazníky, ktoré sa stali aj súčasťou Štandardu vyšetrení psychomotorického vývinu detí pri 2. – 11. preventívnej prehliadke v primárnej starostlivosti, ktoré sú v platnosti od 1. 2. 2019 (<https://www.health.gov.sk/?Standardne-Postupy-V-Zdravotnictve>). Medzi dotazníky tu štandard zaraďuje povinný Vývinový skrining pre vyšetrenie psychomotorického vývinu (S-PMV), ale aj ďalšie nástroje M-CHAT (modifikovaný dotazník autizmu pre batoliatá) a TEKOS (Test komunikačného správania). Vymenované posledné dva dotazníky sa administrujú pri podozrení na autizmus (M-CHAT) alebo pri podozrení na identifikáciu rizika narušeného vývinu reči (TEKOS), a to vždy po 17. mesiaci života detí, ak bolo definované riziko zaostávania psychomotorického vývinu dotazníkom S-PMV. Všetky dotazníky rodičia vyplňajú on-line alebo v papierovej podobe. Pre rodičov, ale i pediatrov sú dostupné na stránke www.zdraviedietata.sk.

Spoločným menovateľom všetkých vymenovaných nástrojov je hodnotenie schopností dieťaťa rodičom. Viacerí autori (Bodnarchuk, Eaton, 2004; Voigt et al., 2007) považujú práve rodičovské hodnotenie za atraktívnu možnosť na identifikáciu vývinového zaostávania, keďže ide o rýchly, jednoduchý spôsob na používanie a finančne nenáročný v porovnaní s formálnymi testami. Preto sa veľmi často hodnotenie založené na percepcii rodičov používa obzvlášť v ranom veku dieťaťa.

V ďalšej časti našej štúdie pozornosť zameriame len na jeden, a to posledný skriningový test TEKOS, ktorý je licencovanou verziou skriningového nástroja MacArthur-Bates CDI (Fenson et al., 2000). Simonsen et al. (2014) uvádzajú, že dotazníky MacArthur-Bates CDI v súčasnosti patria medzi najpoužívanejšie rodičovské hodnotiace nástroje. Zameriavajú sa na mapovanie vývinu gest, slovnej zásoby a gramatiky u dočiat a batoliat až do veku 30 až 36 mesiacov. Nástroj CDI predstavuje metodologicky veľmi jednoduchý a v praxi spoľahlivý a validný dotazníkový spôsob hodnotenia, ktorý si preto v pomerne krátkom čase získal veľkú popularitu a v súčasnosti existuje viac ako 70 jeho jazykových mutácií (Kapalková, Slančová, 2010). Tieto jazykové adaptácie sa však v rôznej miere z lingvistických a kultúrnych dôvodov odlišujú od amerického originálu (Simonsen et al., 2014).

Podľa štruktúry CDI bola navrhnutá a vytvorená slovenská adaptácia testového dotazníka s názvom

TEKOS. Keďže osvojovanie si jazykových schopností prebieha veľmi dynamicky medzi 8. a 30. mesiacom veku dieťaťa, dotazník TEKOS je rozdelený na dve časti: TEKOS I: Slová a gestá pre deti vo veku 8 až 16 mesiacov a TEKOS II: Slová a vety, ktorý je určený 17- až 30-mesačným deťom. Prostredníctvom dotazníkových foriem testu sa hodnotí nielen verbálna, ale aj neverbálna zložka správania detí vo veku 8 až 30 mesiacov a meria sa úroveň dosiahnutých schopností v oblastiach ako porozumenie reči dospelých, aktívna a pasívna slovná zásoba, gramatika, používanie gest či hrové aktivity (Kapalková a kol., 2010).

Jednou z najväčších nevýhod dotazníkov CDI je skutočnosť, že sú pomerne dlhé, obsahujú 500 až 800 položiek v závislosti od konkrétnej verzie. Ich vyplnenie tak trvá desiatky minút, niekedy aj viac ako hodinu, čo Smolík a Bytešníková (2017) považujú za obmedzujúce pre ich rýchle používanie v praxi. Práve dlhá verzia dotazníka TEKOS je vnímaná pediatrami v rámci schváleného používaného štandardu ako časovo menej vhodná a problematická na administráciu, ale i vyhodnotenie.

Viacerí autori (Fenson et al., 2000; Jackson-Maldonado et al., 2012; Smoczyńska et al., 2015; Kern et al., 2010 a i.) vidia riešenie vo vytvorení a aplikácii skrátených verzií dotazníkov CDI. Ich cieľom je poskytnúť pediatrom a ďalším profesiám zapojeným do starostlivosti o deti nástroj, ktorý by umožnil prvotnú identifikáciu detí s potenciálne oneskoreným a narušeným vývinom reči. Metóda by zároveň mala byť vytvorená tak, aby jej administrácia bola jednoduchá a rýchla, a aby bolo možné nechať rodiča vyplniť dotazník počas čakania na vyšetrenie u pediatra (Smolík, Bytešníková, 2017).

Prvou publikovanou skrátenou verziou je americká skrátená verzia pozostávajúca z dotazníka pre 8- až 18-mesačné dojčatá (*Infant form – Level I*) a dotazníka pre batolátá vo veku 16 až 30 mesiacov (*Toddler form – Level II, Forms A a B*).

Autori týchto verzií, Fenson et al. (2000), uvádzajú, že pri tvorbe skrátenej formy dotazníka boli použité položky pôvodnej dlhej verzie, ktorá ich obsahuje 396 vo verzii určenej pre dojčatá, respektíve 680 vo verzii pre batolátá. Prototypových 50 slov pre skrátené verzie autori zvolili na základe týchto pravidiel:

- výber približne rovnakého počtu slov, ktoré boli v databáze autorov Dale a Fenson z roku 1996 (ide o dlhú verziu testu CDI) aspoň v 50 % prípadov označené ako osvojené v každom zo sledovaných mesiacov, keďže sa slová líšia v závislosti od veku osvojovania si ich;
- zachovanie rovnováhy medzi rôznymi sémantickými a štruktúrnymi lingvistickými kategóriami na základe vzoru dlhej verzie;
- nezaradenie slov používaných len v určitých oblastiach krajiny, tiež slov vyjadrujúcich

etnické predsudky a nejednoznačných slov (napríklad slovo water môže v angličtine predstavovať podstatné meno, ale aj sloveso).

Takto vytvorené prototypové verzie boli následne upravované pridávaním, odoberaním a nahradzovaním slov s cieľom zvýšiť hodnoty korelácie medzi skrátenou a dlhou verziou. Skrátené verzie obsahujú aj skoro a neskoro sa objavujúce slová vo vývine slovnnej zásoby, aby sa predišlo stropovým, respektíve podlahovým efektom. Maximálny počet položiek pre skrátené verzie autori stanovili na 100 slov.

Podľa našich zistení skrátené verzie dotazníka CDI existujú vo viac ako 30 rôznych jazykových adaptáciách, pričom ide ako o adaptácie do jazykov rozšírených vo svete (angličtina, španielčina atď.), tak aj do jazykov používaných len nízkym počtom osôb, napríklad rôznymi africkými kmeňmi. Postup pri vytváraní skrátených verzií však nie je identický vo všetkých prípadoch. Známe sú skrátené verzie vychádzajúce z dlhých verzií v danom jazyku, ale aj skrátené verzie nevytvorené na podklade dlhej formy.

Skrátené verzie, ktoré sú zostavené výberom položiek z dlhej verzie a riadia sa pravidlami navrhnutými Fensonom et al. (2000), nájdeme napríklad v španielskom (Jackson-Maldonado et al., 2012) či v poľskom jazyku (Smoczyńska et al., 2015). Z dlhých verzií vychádzajú aj francúzska (Kern et al., 2010), švédska (Eriksson, Westerlund, Berglund, 2002) a česká verzia (Smolík, Bytešníková, 2017), no ich autori sa neriadili všeobecnými pravidlami Fensona et al. (2000) a zvolili si vlastný postup. Francúzski autori (Kern et al., 2010) vychádzali pri výbere položiek (slová a gestá) z údajov o frekvencii označenia daných položiek ako osvojených v dlhých verziách, a vytvorili tak dotazníky pre rodičov detí vo veku 12, 18 a 24 mesiacov. Eriksson, Westerlund a Berglund, (2002) zase uvádzajú, že pri vytváraní skrútingového nástroja, *Swedish Communicative Screening* pre 18-mesačné deti, pracovali s niekoľkými zoznamami rôznej dĺžky a odlišnými princípmi pri výbere položiek. Autori českej skrátenej verzie dotazníka CDI, Smolík a Bytešníková (2017), sa usilovali vytvoriť metódu, ktorej administrácia bude jednoduchá a rýchla a pre tento účel považovali rozsah skrátených verzií CDI, teda okolo 100 slov, za stále príliš veľký. Rozhodli sa preto metódu skrátiť, a to prípadne aj na úkor presnosti a vytvorili 40-položkový dotazník s názvom *Stručný dotazník dětského slovníku*.

Iný pohľad na tvorbu skrátených verzií ponúkajú portugalskí autori Frota et al. (2016), ktorí píšú, že na rozdiel od iných jazykov, v ktorých pri vytváraní skrátených verzií už boli dostupné v danom jazyku dlhé verzie, sa tvorba skrátenej portugalskej verzie zakladala na výsledkoch pilotných štúdií a databázach spontánnej rečovej produkcie dieťaťa a reči orientovanej na dieťa, ako aj na vedomostiach o ranom jazyko-

vom vývine v portugalčine a špecifických jazykových vzorcoch. Podobným spôsobom, ako to bolo v prípade tvorby portugalskej skrátenej verzie, postupovali aj autori pri vytváraní dotazníka pre jazyky používané v Mozambiku, keďže pre Mozambik a ani ostatné africké jazyky neexistovala žiadna (skrátená) verzia CDI. Autori Vogt, Mastin a Aussems (2015) sa rozhodli adaptovať americkú krátku verziu na ich cieľové jazyky. Viac sa spoliehali na údaje získané z rozhovorov s rodičmi, konzultácie s terénnymi pracovníkmi a niekoľko overovaní a readaptácií nástroja ako na adaptáciu založenú na údajoch o frekvencii slov získaných z transkriptov detskej reči. Namiesto adaptovania dotazníka CDI pre tri rôzne jazyky Mozambiku osobitne, bola na začiatku vytvorená jedna kultúrne všeobecná adaptácia v portugalčine, ktorá bola po prvom overovaní následne preložená do jazykov Changana a Ronga s pomocou miestnych výskumných asistentov.

Skrátené formy sa stali populárnymi alternatívami k dlhým formám, a to najmä u odborníkov zameriavajúcich sa viac na skrining jazykových schopností detí v ranom veku ako na získavanie podrobných informácií o prograse konkrétneho dieťaťa v oblasti slovnej zásoby a gramatiky. Vďaka svojej jednoduchosti majú nižšie požiadavky na rodičov a pre menej vzdelaných rodičov sú vhodnejšie ako dlhé formy (Jackson-Maldonado et al., 2012).

Cieľ, hypotéza, úlohy

Naším cieľom bolo vytvoriť skrátenú verziu dotazníka TEKOS II a overiť jeho validitu. Preto sme si stanovili základnú výskumnú hypotézu:

H1: Predpokladáme, že nami vytvorená skrátená verzia TEKOS II bude signifikantne korelovať s dlhou verziou TEKOS II v oblasti aktívnej slovnej zásoby, v oblasti pasívnej slovnej zásoby a v oblasti gramatiky.

Zároveň, vzhľadom k existujúcim rozdielom výkonov medzi chlapcami a dievčatami, máme v dlhej verzii TEKOS I a II oddelené normy pre posúdenie výkonov slovensky hovoriacich detí v oblasti komunikácie (Kapalková a kol., 2010).

H2: Vzhľadom k uvedenému preto predpokladáme, že rozdiely vo výkonoch medzi chlapcami a dievčatami v pasívnej slovnej zásobe, aktívnej slovnej zásobe a gramatike budú štatisticky významné aj vo vytvorenej krátkej slovenskej verzii TEKOS II.

Výskumná vzorka, materiál a metódy

Do nášho výskumu bolo zapojených 81 slovensky hovoriacich detí vo veku 17 až 30 mesiacov. Výskumnú vzorku tvorilo 39 chlapcov a 42 dievčat pochádzajúcich z územia celého Slovenska tak z dedín,

ako i z miest. Rodičia vyplňali dlhú verziu dotazníka TEKOS II v papierovej podobe. Súčasťou vyplnenia dotazníka TEKOS bolo vyplnenie aj rodičovského dotazníka, ktorý mapoval rodinnú a osobnú anamnézu každého dieťaťa vo vzorke.

TEKOS II: Slová a vety (dlhá verzia)

TEKOS II je navrhnutý pre deti vo veku 17 až 30 mesiacov a pozostáva z dvoch základných častí: *Slová a Gramatika a vety*. Hodnotenie pasívnej a aktívnej slovnej zásoby prostredníctvom 610 slov rozdelených do 20 tematických okruhov je základom prvej časti dotazníka. Druhý subtest v prvej časti obsahuje 7 otázok, ktoré skúmajú frekvenciu detských výpovedí vzhľadom na minulý, prítomný alebo budúci čas, keďže schopnosť hovoriť o neprítomných veciach naznačuje začiatok dekontextualizovanej reči dieťaťa. Druhá časť hodnotí morfológicko-syntaktickú stránku vývinu gramatiky dieťaťa. Prvý subtest pozostáva z 31 prototypov gramatických kategórií, pričom úlohou rodiča je posúdiť, či sa už v reči dieťaťa objavili alebo nie. Ďalší subtest tvorí kvalitatívny doplnok k hodnoteniu gramatických štruktúr a pozostáva vždy z dvojíc príkladov – správne realizovaného tvaru a vývinovej dysgramatickej podoby. Nasleduje subtest s otvorenou úlohou, v ktorej majú rodičia napísať tri najdlhšie vety, ktoré ich dieťa povedalo. Na základe týchto viet sa vypočíta index priemernej dĺžky výpovede v morfémech alebo v slabikách, ktorý predstavuje kvantitatívne vyjadrený stupeň gramatického vývinu dieťaťa. V druhej časti testu sa nachádza aj subtest hodnotiaci komplexnosť reči dieťaťa. Pozostáva z 8 príkladov situačných kontextov, pričom obsahuje 4 možnosti vyjadrenia pre každý z príkladov. Úlohou rodiča je označiť možnosť, ktorá najviac zodpovedá výpovediam jeho dieťaťa. Posledný subtest hodnotí predstieranie, respektíve počiatky symbolickej hry a vyhodnocuje sa kvalitatívne (Kapalková a kol., 2010).

TEKOS II: Slová a vety (krátka verzia)

Proces tvorby skrátenej verzie dotazníka TEKOS II pozostával z viacerých krokov. Do skrátenej verzie sme sa rozhodli zaradiť len položky hodnotiace slovnú zásobu a gramatiku z dlhej verzie. Naším cieľom bolo vytvoriť dotazník obsahujúci približne 100 položiek na jednom hárku papiera formátu A4.

V prvej fáze sme na základe údajov z 81 vyplnených dotazníkov TEKOS II vytvorili databázu odpovedí rodičov v programe Microsoft Excel, ktorá slúžila ako podklad pre výber položiek do skrátenej verzie TEKOS II. Položky dlhej verzie sme rozdelili do piatich skupín percentuálnej úspešnosti osvojenia položky deťmi v našej vzorke podľa náročnosti tak, že každá skupina obsahovala rovnaký počet položiek. Ná-

sledne sme z každej úrovne náročnosti náhodne zvolili 15 slov a dve položky hodnotiace gramatické kategórie. Takto vytvorená verzia obsahovala 75 položiek zameraných na hodnotenie slovnej zásoby a 10 položiek mapujúcich používanie gramatiky.

Z tohto pilotného zoznamu 75 slov len 9 vyjadrovalo činnosti a stavy, čo predstavovalo veľký nepomer k 49 podstatným menám. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli doplniť kategóriu *Činnosti a stavy* o tri ďalšie slovesá. Zmeny nastali aj v podstatných menách, keď sme na základe analýzy významov jednotlivých slov vyradili slovo *šnúrka* (významovo podobné so slovami *mašľa/gumička*) a názvy *kvetov* vymenili za *udica*, ktoré patrilo do tej istej skupiny podľa náročnosti na základe údajov z databázy. V časti *Slová* nastala ešte jedna zmena, ktorou bolo zaradenie citoslovca *šiši/ššš (vlak)* do dotazníka, keďže ho považujeme za kultúrne vhodné a rozšírené vo všetkých oblastiach Slovenska. V druhej časti *Gramatika* a vety došlo k pridaniu dvoch položiek hodnotiacich gramatickú stránku reči, keďže pôvodný počet položiek 10 sa nám javil ako veľmi nízky.

Skrátená verzia TEKOS II tak pozostáva z dvoch častí. Prvú časť s názvom *Slová* tvorí 78 slov mapujúcich veľkosť pasívnej a aktívnej slovnej zásoby rozdelených do piatich okruhov. Najpočetnejšou obsahovou kategóriou je kategória s názvom *Predmety, zvieratá, časti tela, jedlá a nápoje*, ktorá obsahuje 48 položiek. Zo slovných druhov sú v nej zastúpené len podstatné mená, ktoré tak tvoria 62 % všetkých položiek skrátenej verzie TEKOS II (v dlhej verzii TEKOS II sa nachádza 61 % podstatných mien). Druhú najpočetnejšiu kategóriu predstavujú *Činnosti a stavy*, ktoré sú vyjadrené pomocou 12 slovík. Ide teda o 15 % všetkých položiek (v dlhej verzii predstavujú slovesá 18 % všetkých položiek). Okrem týchto dvoch okruhov sa v skrátenej verzii nachádzajú aj *Vlastnosti a príslovky* s 9 prídavnými menami a príslovkami. Najmenej početné sú kategórie s názvom *Zvuky zvierat a okolia* a *Otázky*, ktoré obsahujú šesť, respektíve tri položky. Úlohou rodičov je označiť, či dieťa danému slovu rozumie a hovorí ho, rozumie alebo nerozumie. Hodnotíme teda ako aktívnu, tak aj pasívnu slovnú zásobu.

Druhá časť *Gramatika* a vety je tvorená dvoma typmi zadaní. V prvom z nich je úlohou rodičov označiť, či dieťa používa alebo nepoužíva daný gramatický jav. Ide o hodnotenie gramatiky v 12 položkách. Tieto položky boli zvolené takým istým spôsobom, ako to bolo v prípade výberu slov. Druhou úlohou rodičov je napísať tri najdlhšie vety, ktoré povedalo ich dieťa. Pomocou tohto zadania hodnotíme priemernú dĺžku výpovede v morfédoch, prípadne v slabikách.

Pri tvorbe skrátenej verzie TEKOS II sme vychádzali z pravidiel tvorby skrátených verzií navrhnutých Fensonom et al. (2000). Môžeme konštatovať, že sa nám podarilo navrhnuť skrátenú verziu TEKOS II

tak, aby obsahovala približne 100 položiek na jednom hárku papiera formátu A4 a ostala zachovaná rovnováha medzi sémantickými a štruktúrnymi lingvistickými kategóriami (v dvoch najpočetnejších okruhoch hodnotiacich pasívnu a aktívnu slovnú zásobu).

Hodnoty základných opisných charakteristík veku detí vo vzorke a ich výkonov v dlhej aj krátkej verzii dotazníka TEKOS II uvádzame v tabuľke 1 a 2.

Tabuľka 1
Deskriptívna štatistika výskumnej vzorky z hľadiska veku

N = 81 39 CH/42 D	Min.	Max.	Priemer	Medián	SD
Vek (v mesiacoch)	17	30	23,80	24,00	3,86

N – celkový počet participantov, CH – chlapci, D – dievčatá,
Min. – minimálny dosiahnutý vek, Max. – maximálny dosiahnutý vek, SD – štandardná odchýlka

Tabuľka 2
Deskriptívna štatistika výkonov detí v dlhej a krátkej verzii testu TEKOS II

TEKOS II	Min.	Max.	Priemer	Medián	SD
Aktívna slovná zásoba*	0	607	289,11	287	212,16
	0	77	36,63	35	26,92
Pasívna slovná zásoba*	105	610	484,5	516	120,24
	12	78	61,03	65	15,09
Gramatické kategórie*	0	31	14,47	16	11,28
	0	12	5,63	5	4,43

*údaje v hornej časti sa viažu k dlhej verzii TEKOS II a údaje v dolnej časti príslušnej bunky zvýraznené tučným písmom sa viažu vždy ku krátkej verzii TEKOS II

Výsledky

V nasledujúcej časti stručne prezentujeme výsledky našich doterajších zistení. V prvom kroku bolo potrebné overiť normalitu rozloženia výkonov v dlhej a krátkej verzii dotazníka TEKOS II v oblasti pasívnej slovnej zásoby, aktívnej slovnej zásoby a gramatiky.

Normalitu sme overovali prostredníctvom Kolmogorov-Smirnovho testu, ktorého výsledky ukázali, že dáta sú vo všetkých oblastiach rozložené non-normálne ($p < 0.05$).

Následne sme overovali prvú výskumnú hypotézu, ktorá znie: *Predpokladáme, že nami vytvorená skrátená verzia TEKOS II bude signifikantne korelovať s dlhou verziiu TEKOS II v oblasti aktívnej, pasívnej slovnej zásoby a v oblasti gramatiky*. Pre overe-

Tabuľka 3
Výsledky Kolmogorov-Smirnovho testu

	TEKOS II – dlhá verzia			TEKOS II – skrátená verzia		
	P SZ	A SZ	GRAM	P SZ	A SZ	GRAM
p-hodnota	,000	,000	,000	,000	,000	,000

P SZ – pasívna slovná zásoba, A SZ – aktívna slovná zásoba,
GRAM – gramatika

nie tejto hypotézy sme vypočítali simulované skóre v skrátenej verzii pre každé dieťa z našej výskumnej vzorky, ktoré je uvedené v tabuľke 2. Nasledoval výpočet korelačných koeficientov neparametrickým testom podľa Spearmanovej korelačnej metódy, keďže dáta majú non-normálne rozloženie. V tabuľke 4 uvádzame hodnoty korelácií medzi položkami dlhej a skrátenej verzie v aktívnej slovnej zásobe, pasívnej slovnej zásobe a gramatike, ktoré dokazujú, že medzi položkami dlhej a skrátenej verzie nachádzame signifikantný silný korelačný vzťah vo všetkých skúmaných oblastiach.

Tabuľka 4
Hodnoty korelačných koeficientov

	P SZ – K	A SZ – K	GRAM – K
P SZ	,963**	,776**	,796**
A SZ	,802**	,991**	,883**
GRAM	,802**	,909**	,976**

P SZ – pasívna slovná zásoba (dlhá verzia), A SZ – aktívna slovná zásoba (dlhá verzia), GRAM – gramatika (dlhá verzia),
P SZ – K – pasívna slovná zásoba (skrátená verzia),
A SZ – K – aktívna slovná zásoba (skrátená verzia),
GRAM – K – gramatika (skrátená verzia); ** na úrovni $p < 0,01$

Tabuľka 5
Deskriptívna štatistika vzorky z hľadiska veku a pohlavia

	N	Min.	Max.	Priemer	Medián	SD
	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D
17 – 22 mesiacov	18/16	17/17	22/22	19,78/19,63	19,50/19,50	1,77/1,59
23 – 28 mesiacov	17/22	23/23	28/28	25,59/25,41	25/25,50	1,54/1,56
29 – 30 mesiacov	9/8	29/29	30/30	29,22/29,5	29/29,50	0,44 /0,53

N – celkový počet participantov, Min. – minimálny dosiahnutý vek,
Max. – maximálny dosiahnutý vek, SD – štandardná odchýlka

Druhá výskumná hypotéza bola zameraná na zisťovanie rozdielov vo výkonoch medzi jednotlivými skupinami participantov v rámci krátkej verzie TEKOS II. Sledovaným parametrom bolo pohlavie detí. Predpokladali sme, že rozdiely vo výkonoch medzi chlapcami a dievčatami v pasívnej slovnej zásobe, aktívnej slovnej zásobe a gramatike budú štatisticky významné. Tieto rozdiely medzi pohlaviami sme skúmali v novovytvorených troch vekových skupinách detí, aby sme prehľadnejšie vedeli interpretovať zistené výsledky aj z vývinového hľadiska.

Tabuľka 6
Deskriptívna štatistika výkonov 17- až 22-mesačných participantov v krátkej verzii TEKOS

	Min.	Max.	Priemer	Medián	SD
	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D
Pasívna slovná zásoba	40/23	75/76	58,94/54,44	57/59	11,07/18,77
Aktívna slovná zásoba	2/2	64/75	23,33/22,13	16,50/11	18,59/24,89
Gramatika	0/0	9/12	3,17/3,88	2,50/3,00	3,24/4,15

N – celkový počet participantov, Min. – minimálny dosiahnutý počet bodov,
Max. – maximálny dosiahnutý počet bodov, SD – štandardná odchýlka

Tabuľka 7
Deskriptívna štatistika výkonov 23- až 28-mesačných participantov v krátkej verzii TEKOS II

	Min.	Max.	Priemer	Medián	SD
	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D	CH/D
Pasívna slovná zásoba	34/28	76/77	66,24/60,41	73/61	12,66/13,54
Aktívna slovná zásoba	0/1	75/77	45,00/38,64	54/42	25,61/28,11
Gramatika	0/0	12/12	7,12/5,96	7/6	4,09/4,82

N – celkový počet participantov, Min. – minimálny dosiahnutý počet bodov, Max. – maximálny dosiahnutý počet bodov,
SD – štandardná odchýlka

Kolmogorov-Smirnov test potvrdil, že mladšia a stredná veková skupina vo všetkých oblastiach sleduje normálne rozloženie údajov, kde hodnota $p > 0,05$. Zvolili sme preto parametrický t-test, pomocou ktorého sme v týchto vekových skupinách porovnávali výkony dievčat a chlapcov v jednotlivých oblastiach pasívnej a aktívnej slovnej zásoby, ako aj oblasti gramatiky. U najmladších detí v oblasti pasívnej slovnej zásoby sme zaznamenali lepšie

Tabuľka 8

Deskriptívna štatistika výkonov 29- až 30-mesačných participantov v krátkej verzii TEKOS II

	Min. CH/D	Max. CH/D	Priemer CH/D	Medián CH/D	SD CH/D
Pasívna slovná zásoba	56/32	78/77	69,11/66,63	75,00/72,00	9,20/14,88
Aktívna slovná zásoba	27/11	76/76	60,11/50,38	69,00/61,50	18,47/25,61
Gramatika	3/0	12/12	9,11/7,38	11,00/9,00	3,22/4,34

N – celkový počet participantov, Min. – minimálny dosiahnutý počet bodov, Max. – maximálny dosiahnutý počet bodov, SD – štandardná odchýlka

výkon u chlapcov ($M = 54,83$, $SE = 3,04$) ako u dievčat ($M = 44,82$, $SE = 3,41$). Tento rozdiel bol aj signifikantný $t(33) = 2,197$, $p < .05$. V oblasti aktívnej slovnej zásoby výkony chlapcov boli opäť lepšie ($M = 19,22$, $SE = 3,59$) ako dievčat ($M = 14,29$, $SE = 14,34$), ale tieto rozdiely neboli štatisticky významné $t(33) = .990$, $p > .05$. Podobne vyzerali aj výkony v oblasti gramatiky, kde chlapci dosiahli vyššie skóre ($M = 3,0$, $SE = .616$) ako dievčatá ($M = 2,47$, $SE = .713$), ale rozdiel nebol signifikantný $t(33) = .564$, $p > .05$.

V skupine detí vo veku 23 – 28 mesiacov sme opäť porovnali výkony detí t-testom. V oblasti pasívnej slovnej zásoby chlapci ($M = 64,82$, $SE = 3,45$) skórovali horšie ako dievčatá ($M = 66,19$, $SE = 2,44$), rozdiel ale nebol štatisticky významný $t(36) = -.332$, $p > .05$. Podobne tak aj v oblasti aktívnej slovnej zásoby chlapci dosiahli nižší priemer ($M = 36,18$, $SE = 6,67$) v porovnaní s dievčatami ($M = 45,38$, $SE = 5,71$), ale opäť sa nepotvrdil signifikantný rozdiel. Štatisticky významný rozdiel sa nepotvrdil ani v oblasti gramatiky $t(36) = .602$, $p > .05$, aj keď chlapci dosiahli horšie priemerné skóre ($M = 5,35$, $SE = 1,11$) ako dievčatá ($M = 6,10$, $SE = .89$).

V najstaršej skupine 29- až 30-mesačných detí sa objavovali častejšie stropové hodnoty, a preto dáta neboli rozložené normálne. Aj vzhľadom k nižšiemu počtu participantov v tejto poslednej skupine, porovnávali sme výkony detí neparametrickou Mann-Whitneyho metódou. Chlapci v oblasti pasívnej slovnej zásoby ($Mdn = 75$) skórovali lepšie ako dievčatá ($Mdn = 74$) $U = 31,50$, $z = -.053$, rozdiel ale nebol štatisticky významný, rovnako ako aj v oblasti aktívnej slovnej zásoby, kde chlapci dosiahli vyššiu úroveň mediánu ($Mdn = 72$) ako dievčatá ($Mdn = 68$) $U = 23,50$, $z = -.895$, n. s. V oblasti gramatiky síce chlapci ($Mdn = 11$) dosiahli nižší výkon ako dievčatá ($Mdn = 12$) $U = 29$, $z = -.347$, ale opäť tento rozdiel nebol štatisticky významný.

Diskusia

Na základe teoretických informácií z domácej i zahraničnej literatúry sme sa pokúsili vypracovať skrátenú verziu rodičovského dotazníka TEKOS II a overiť jej validitu. Krátka verzia TEKOS II vychádza z dlhšej verzie dotazníka a obsahuje 78 položiek hodnotiacich pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, 12 položiek zameraných na hodnotenie osvojenia si určitých gramatických javov v reči dieťaťa a položku Tri najdlhšie výpovede na výpočet priemernej dĺžky výpovede.

Štatistickou analýzou sme potvrdili našu prvú výskumnú hypotézu, v ktorej sme predpokladali, že nami vytvorená skrátená verzia TEKOS II bude signifikantne korelovať s dlhou verziou TEKOS II vo všetkých oblastiach. Toto zistenie sa zhoduje aj so zahraničnými prácami, ktoré opisujú tvorbu skrátených verzií a poukazujú na štatisticky významné korelačné vzťahy medzi položkami dlhých a skrátených verzií (Fenson et al., 2000; Kern et al., 2010; Jackson-Maldonado et al., 2012; Smoczyńska et al., 2015).

Druhá výskumná hypotéza bola zameraná na zisťovanie rozdielov na základe pohlavia detí. Pri ich formulovaní sme vychádzali z publikácie Kapalkovej et al. (2010), ako aj zo zahraničných štúdií venujúcich sa skráteným verziám CDI (Fenson et al., 2000; Kern et al., 2010; Jackson-Maldonado et al., 2012; Smoczyńska et al., 2015). V prácach spomenutých autorov boli preukázané signifikantné rozdiely medzi vekovými skupinami a pohlaviami participantov. V našej práci, na základe našej pilotnej vzorky 81 detí, sme však takéto štatisticky významné rozdiely nenašli, až na výnimku v oblasti pasívnej slovnej zásoby u najmladších chlapcov, ktoré skórovali signifikantne lepšie ako dievčatá. V budúcnosti bude určite dôležité tieto pilotné závery overiť na väčšej vzorke slovensky hovoriacich detí, pretože tieto výsledky prispievajú k tomu, ako budú kalkulované normy v slovenskej populácii detí.

Ako ďalší krok, po pilotnom overení funkčnosti krátkej verzie TEKOS II, sme pristúpili k posledným úpravám na základe našich pilotných dát, ako aj na základe konzultácií s lingvistkami. Formálne zmeny sme vykonali v kategórii podstatných mien, kde bola deminutívna forma slova (*chvostík*) nahradená neutrálnou formou (*chvost*). Obsahovo slovo pexeso bolo nahradené slovom váha, keďže pexeso nemusí byť nevyhnutne hrou známou vo všetkých rodinách. Po podrobnej položkovej analýze sme zistili, že v kategórii sloves sa nachádzal relatívne nízky počet činných sloves, a preto bola táto skupina doplnená o tri slovesá: *cúvať*, *kúpiť*, *opraviť*. Poslednou zmenou v časti Slová bolo nahradenie príslovky *silno* príslovkou *veľmi*, keďže príslovka *silno* nemá úplne identický význam a chápanie v odlišných regiónoch Slovenska.

Z druhej časti dotazníka, *Gramatika a vety*, bola vyradená položka hodnotiacia schopnosť dieťaťa po-

užívať inštrumentál singuláru. Do upravenej formy boli namiesto toho zaradené položky zamerané na používanie množného čísla a minulého času. Časť, v ktorej je úlohou rodičov napísať tri najdlhšie vety ich dieťa ostala nezmenená. Takto upravená finálna verzia obsahuje 81 položiek hodnotiacich pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, 13 položiek zameraných na osvojovanie si gramatických javov a položku na výpočet priemernej dĺžky výpovede dieťaťa. Celú formu krátkej verzie dotazníka TEKOS II nájdete v prílohe 1.

Keďže si uvedomujeme, že naša práca bola prvým pokusom o vytvorenie skrátenej verzie TEKOS II, je potrebné jej ďalšie overovanie na väčšej vzorke participantov slovensky hovoriacich detí. V prípade záujmu je možné prispieť k zbieraniu noriem vyplnením dotazníka aj prostredníctvom tohto linku (<https://forms.gle/qPtmfcWfyd4Y213AA>).

Záver

V našej práci sme zdôraznili potrebu slovenského skrútingového nástroja, ktorý by umožnil v pomerne krátkom čase spoľahlivé hodnotenie komunikačných schopností detí v ranom veku. Preto sme sa rozhodli, na základe dostupných informácií o vysokej spoľahlivosti či už slovenského testového nástroja TEKOS II, alebo zahraničných skrátených verzií dotazníka CDI, vypracovať skrátenú verziu pre slovenský jazyk s názvom TEKOS II: *Slová a vety – skrátená verzia* a overiť jej validitu.

Výsledky nášho výskumu naznačujú, že krátka verzia TEKOS II by mohla byť vhodným skrútingovým nástrojom na rýchle zhodnotenie úrovne vývinu komunikačných schopností detí v ranom veku. Zároveň si uvedomujeme, že naša výskumná vzorka bola málo početná, veríme však, že sa podarí zozbierať väčší počet detí vo vzorke tak, aby sme dokázali poskytnúť odborníkom čoskoro aj normy výkonov detí.

Literatúra

- BODNARCHUK, J. L., EATON, W. O.** 2004. Can parent reports be trusted? Validity of daily checklists of gross motor milestone attainment. In *Applied Developmental Psychology*, vol. 25, 2004, no. 4, p. 481 – 490.
- ERIKSSON, M., WESTERLUND, M., BERGLUND, E.** 2002. A Screening version of the Swedish Communicative Development Inventories designed for use with 18-month-old children. In *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, vol. 45, 2002, no. 5, p. 948 – 960.
- FENSON, L. et al.** 2000. Short-form versions of the MacArthur Communicative Development Inventories. In *Applied Psycholinguistics*, vol. 21, 2000, no. 1, p. 95 – 116.

- FROTA, S. et al.** 2016. Infant communicative development assessed with the European Portuguese MacArthur–Bates Communicative Development Inventories short forms. In *First Language*, vol. 36, 2016, no. 5, p. 525 – 545.
- JACKSON-MALDONADO, D., MARCHMAN, V. A., FERNALD, L. C. H.** 2012. Short-form versions of the Spanish MacArthur–Bates Communicative Development Inventories. In *Applied Psycholinguistics*, vol. 33, 2012, no. 4, p. 837 – 868.
- KAPALKOVÁ, S. a kol.** 2010. *Hodnotenie komunikačných schopností detí v ranom veku*. Bratislava: MABAG, 2010. 110 s.
- KAPALKOVÁ, S., SLANČOVÁ, D.** 2010. Vývin komunikačných schopností dieťaťa v ranom veku z hľadiska dvoch metodologických prístupov. In *Jazyk a kultúra*, roč. 1, 2010, č. 1, s. 1 – 14.
- KERN, S. et al.** 2010. Adaptations françaises des versions courtes des inventaires du développement communicatif de MacArthur-Bates. In *A.N.A.E.*, 2010, p. 217 – 228.
- SIMONSEN, H. G. et al.** 2014. The Norwegian Communicative Development Inventories: Reliability, main developmental trends and gender differences. In *First language*, vol. 34, 2014, no. 1, p. 3 – 23.
- SMOCZYŃSKA, M. et al.** 2015. Krótki Inwentarz Rozwoju Mowy i Komunikacji (KIRMIK). In *Inwentarze rozwoju mowy i komunikacji (IRMIK): SŁOWA I GESTY, SŁOWA I ZDANIA*. Podręcznik. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2015. 191 s.
- SMOLÍK, F., BYTEŠNÍKOVÁ, I.** 2017. Stručný dotazník dětského slovníku: vývoj a normy nástroje pro screening vývoje jazyka v raném věku. In *Československá psychologie*, roč. 61, 2017, č. 5, s. 460 – 473.
- VOGT, P., MASTIN, J. D., AUSSEMS, S.** 2015. Early vocabulary development in rural and urban Mozambique. In *Child Development Research*, 2015, p. 1 – 15.
- VOIGT, R. G.** 2007. Comparison of the validity of direct pediatric developmental evaluation versus developmental screening by parent report. In *Clinical Pediatrics*, vol. 46, no. 6, 2007, p. 523 – 529.

Príloha 1

Meno dieťaťa:	Pohlavie: dievča ☐ chlapec ☐
Dátum narodenia:	Dátum vypísania dotazníka:

Test komunikačného správania: Slová a vety skrátená verzia

pre deti vo veku 17 – 36 mesiacov

Svetlana Kapalková, Ivana Kaletová, Daniela Slančová, Iveta Bónová, Jana Kesselová, Marína Mikulajová

I. ČASŤ: SLOVÁ

V nasledujúcej časti je zoznam typických slov malých detí. Slová, ktorým dieťa nerozumie, označte v tretom stĺpci (nerozumie). Slová, ktorým dieťa rozumie, ale ich nehovorí, označte v druhom stĺpci (rozumie). Slová, ktorým vaše dieťa rozumie a zároveň ich hovorí, označte v prvom stĺpci (rozumie a hovorí). Slovo označte aj vtedy, ak ho vaše dieťa vyslovuje inak ako dospelá osoba (napr. použije slovo čimy na pomenovanie čizmy alebo koka na označenie čokolády). Toto je zoznam slov, ktoré používajú rôzne deti v rôznom veku. Netrápte sa, ak vaše dieťa nehovorí všetky slová. Zvážte výrazy, ktoré sa používajú vo vašej rodine. Aj keď sa napríklad na označenie sedačky u vás používa slovo gauč, vyznačte slovo sedačka.

Zvuky zvierat a okolia

	rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie
ach	☐	☐	☐	chacha/hihi	☐	☐	☐	šiši/\$šš (vlak)	☐	☐	☐
bim-bam	☐	☐	☐	kač	☐	☐	☐	tik-tak	☐	☐	☐

Predmety, zvieratá, časti tela, jedlá a nápoje

	rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie
ananás	☐	☐	☐	lepidlo	☐	☐	☐	rukavice	☐	☐	☐
auto	☐	☐	☐	lyžička	☐	☐	☐	sanitka	☐	☐	☐
bunda	☐	☐	☐	mačka	☐	☐	☐	sedačka	☐	☐	☐
čelo	☐	☐	☐	mašľa/gumička	☐	☐	☐	sneh	☐	☐	☐
čizmy	☐	☐	☐	mäso	☐	☐	☐	svetlo	☐	☐	☐
čokoláda	☐	☐	☐	medveď	☐	☐	☐	svetrik/pulóver	☐	☐	☐
džem/lekvár	☐	☐	☐	mesiac	☐	☐	☐	šálka/pohár	☐	☐	☐
hrach	☐	☐	☐	miešačka	☐	☐	☐	tuleň	☐	☐	☐
chvost	☐	☐	☐	nočník	☐	☐	☐	udica	☐	☐	☐
jama/diera	☐	☐	☐	nos	☐	☐	☐	váha	☐	☐	☐
jašterica	☐	☐	☐	papier	☐	☐	☐	váza	☐	☐	☐
ježko	☐	☐	☐	papučky	☐	☐	☐	vedierko/kýblik	☐	☐	☐
kamión	☐	☐	☐	pena	☐	☐	☐	veverička	☐	☐	☐
klobása	☐	☐	☐	pivo	☐	☐	☐	ZOO	☐	☐	☐
kosť	☐	☐	☐	pomaranč	☐	☐	☐	zubná pasta	☐	☐	☐
krupica	☐	☐	☐	pršíplášť	☐	☐	☐	zvonček	☐	☐	☐

Činnosti a stavy

	rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie
bát sa	☐	☐	☐	môcť	☐	☐	☐	plakať	☐	☐	☐
cúvať	☐	☐	☐	opraviť	☐	☐	☐	umývať (sa)	☐	☐	☐
čakať	☐	☐	☐	ostať/zostať	☐	☐	☐	vedieť	☐	☐	☐
kúpiť	☐	☐	☐	pamätať	☐	☐	☐	voňať	☐	☐	☐
mať	☐	☐	☐	piť	☐	☐	☐	zívať	☐	☐	☐

Vlastnosti a príslovky

	rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie
detský	☐	☐	☐	iný/druhý	☐	☐	☐	spolu	☐	☐	☐
dole/dolu	☐	☐	☐	názvy farieb (žltý...)	☐	☐	☐	veľmi	☐	☐	☐
doma	☐	☐	☐	okolo	☐	☐	☐	zlý	☐	☐	☐

Otázky

	rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie		rozumie a hovorí	rozumie	nerozumie
Čo je to?	☐	☐	☐	Kto to je?	☐	☐	☐	ktorý/-á/-é?	☐	☐	☐

II. ČASŤ: GRAMATIKA A VETY

Teraz nás zaujíma, či vaše dieťa používa slová v rôznych tvaroch, napr. *mama, mamy, mame, mamou...*
Venujte prosím pozornosť zvýrazneným častiam slov.

	áno	nie
Ak sa spýtate dieťaťa		
<i>Kam dáme hračku?</i> , odpovie napríklad na vaňu, na stôl, na stoličku, na zem, na policu...	☐	☐
<i>O čom sme čítali?</i> , odpovie napríklad o žabke, o mackovi, o stromčeku, o lastovičke...	☐	☐
<i>S kým/s čím sa dieťa hralo?</i> , odpovie napríklad s tatom, s mamou, s vedierkom, s lopatkou...	☐	☐
<i>Kam ideme?</i> , odpovie dieťa napríklad k babke, k tatovi, k mame, ku mamičkovi...	☐	☐
Ak vaše dieťa chce pomenovať viaceré predmety, povie napríklad <i>balóniky, autá, knižky...</i>	☐	☐
Keď hovorí vaše dieťa o tom,		
čo práve robíte vy, používa tvary slov ako napríklad <i>ideš, fúkaš, spievaš, kreslíš, piješ...</i>	☐	☐
čo práve robia iní, používa tvary slov ako napríklad <i>stojá, bežia, vezú, stavajú, plačú, letia...</i>	☐	☐
čo sa udeje v budúcnosti, používa tvary slov ako napríklad <i>urobí, nakreslí, zacúva, poukladá, umyje...</i>	☐	☐
čo sa dialo v minulosti, používa tvary slov ako napríklad <i>napísal, postavil, spadol, hrali sme sa, čítali sme</i>	☐	☐
Keď vaše dieťa		
o niečo žiada, používa tvary slov ako napríklad <i>poď, ukáž, prestaň, daj, pozri...</i>	☐	☐
chce povedať, že niečo niekomu patrí, používa slová ako napríklad <i>tatove, mackove, mamine, žabkine, dedove, konikov...</i>	☐	☐
Používa vaše dieťa tvary slov ako napríklad:		
<i>ja by som zobrala /ja by som zobral</i>	☐	☐
<i>nie sú, nie je, nie som, není, som, je, sú</i>	☐	☐

NAPÍŠTE TRI NAJDLHŠIE VETY, KTORÉ Povedalo VAŠE dieťa

- 1.
- 2.
- 3.